

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **511** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 3 mei 2010 (2009-2010)

Ontwerp van decreet

houdende instemming
met de Overeenkomst tussen
de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de Regering van de Staat Qatar inzake
de wederzijdse bevordering en bescherming
van investeringen,
ondertekend in Doha op 6 november 2007

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Betekenis van de overeenkomst

De Vlaamse Regering staat positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsovereenkomsten. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcredere dienst (NDD). Voor de NDD is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. De NDD kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Zij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het intern recht van een staat.

De bilaterale verdragen inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, bevestigen onder meer het principe dat investeringen slechts kunnen onteigend of beperkt worden in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en als er een passende, efficiënte vergoeding uitgekeerd wordt, dit wil zeggen een vergoeding die kan gerepatriëerd worden. Ook de risico's 'oorlog' en 'opstand' worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Tenslotte is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van de particuliere geschillenbeslechtingorganen van de internationale Kamer van Koophandel in Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit of risico.

1.1. De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer zij uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland¹

Qatar is een schiereiland gelegen in de Perzische Golf. Het heeft een oppervlakte van 11.347 km², heeft grenzen met Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, en een kustlijn van 563 km. Qatar is dunbevolkt en slechts een minderheid van de inwoners heeft het voorrecht de Qatarese nationaliteit te bezitten. In geen enkel land ter wereld is het percentage vreemdelingen zo hoog. De islam is de staatsgodsdienst, maar christelijke gemeenschappen worden gerespecteerd.

2.1. Politieke gegevens

Qatar riep op 3 september 1971 zijn onafhankelijkheid uit. Tot dan vormde het een Brits protectoraat. Sinds zijn onafhankelijkheid is het land geëvolueerd naar een modern welvarend emiraat, geregeerd door de Al Thanifamilie. Emir sjeik Khalifa bin Hamad Al Thani, die in 1995 zijn vader opvolgde, is naast staatshoofd ook minister van Defensie en hoofd van de strijdkrachten. De Grondwet legt zijn onschendbaarheid vast, en bepaalt dat hij door iedereen moet gerespecteerd worden. De emir duidt de regeringsleden aan na overleg met zijn familie en andere notabelen.

De uitvoerende macht ligt bij de emir en de leden van de ministerraad. De wetgevende macht wordt uitgeoefend door de Majlis al-Shura, een raadgevend orgaan dat thans 45 leden telt. 30 vertegenwoordigers worden verkozen via rechtstreekse verkiezingen voor een termijn van 4 jaar. De overige 15 leden worden aangeduid door de emir.

Op 8 maart 1999 werden de 29 leden van de Centrale Municipale Raad verkozen. Die verkiezingen waren vooral belangrijk omdat vrouwen voor het eerst hun stem mochten uitbrengen én zich verkiesbaar konden stellen.

¹ Voor de opmaak van de schets van het partnerland werd een beroep gedaan op de landendossiers van het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen, het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Duitse Ministerie van Buitenlandse Zaken, de openbare landendossiers van de Central Intelligence Agency (CIA) en rapporten van organisaties zoals Amnesty International, Freedom House e.a.

Eind april 2003 schaarde de bevolking zich in een referendum achter een nieuwe Grondwet waarvan de voornaamste bepalingen zijn:

- de instelling van een parlement;
- het waarborgen van grondrechten als vrije meningsuiting, vrijheid van vergadering en godsdienstvrijheid;
- het recht op een eerlijk proces en een onafhankelijk gerecht;
- geen discriminatie op grond van geslacht, ras, taal of religie;
- economische, sociale en culturele rechten.

De Grondwet trad in juni 2005 in werking. De strafwetgeving en de arbeidswetgeving werden eveneens aangepast. De Grondwet betekent een voorzichtige stap in de richting van democratische hervormingen. De emir wil met de instelling van een parlement en het bevorderen van politieke participatie een zekere modernisering doorvoeren. Voor politieke partijen en vakbonden is er echter geen plaats.

2.2. *Economische en sociale gegevens*

Qatar is één van de rijkste landen ter wereld en het meest welvarende land van de Arabische wereld. Het is een 'boomland' met een nog niet ontgonnen economisch potentieel. Het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner bedroeg in 2007 76.050 US dollar en dat cijfer kan nog toenemen door de belangrijke inkomsten uit de olie- en aardgasproductie. De oliereserves zijn eerder beperkt in vergelijking met de andere Golfstaten, maar de gasvoorraden zijn onmetelijk. In februari 2005 sloot Qatar overeenkomsten ter waarde van 15 miljard euro met het Amerikaanse Exxon-Mobil, het Brits-Nederlandse Shell en het Franse Total, voor de ontginning van een reusachtige gasbel. Qatar investeert zwaar in beide sectoren, die ruim 60% van de totale Qatarese productie uitmaken.

Er wordt gestreefd naar een groter aandeel van niet-energiegebonden sectoren. In het kader van de diversificatie werden verschillende bedrijven opgericht, onder meer voor de productie van kunstmest, staal, petrochemische producten, cement en verf. De eerste fase van het privatiseringsproces, voorbereid in samenwerking met de Wereldbank, betrof de omvorming van de Qatarese Openbare Telecommunicatiemaatschappij. Privatisering is een belangrijk aspect van de regeringsstrategie voor het realiseren van economische ontwikkeling, een verbetering van de bedrijfsresultaten en een betere dienstverlening. Er staat ook een aantal grote projecten op stapel onder andere voor de verbetering van de infrastructuur. Qatar heeft ook de ambitie een belangrijk toeristisch centrum te worden.

Qatar kan flinke groeicijfers voorleggen, maar een schaduwzijde van die groei is een stijgende inflatie. Dat maakt dat Qatar een duur land geworden is, vooral wat betreft hotelprijzen en immobiëlen. Op de Global Competitiveness Index (GCI) 2009-2010 van het World Economic Forum (WEF) bekleedt Qatar de 22e plaats.

Qatar heeft een liberale markteconomie, maar een aantal grote bedrijven blijft in staatsbezit, vooral als joint venture met buitenlandse firma's.

Kansrijke sectoren zijn de oliesector (zoeken naar nieuwe reserves), gas (het zogenaamde Dolphin Project dat een geïntegreerd pijpleidingnetwerk door de Verenigde Arabische Emiraten, Qatar en Oman omvat, met de mogelijkheid een onderzeese leiding te leggen naar Pakistan), elektriciteit (vrijmaking en privatisering), water (waterzuivering, afvalwaterverwerking en ontzilting), telecommunicatie en informaticatechnologie (verbetering infrastructuur, e-government en gebruik in onderwijs), infrastructuur (internationale expertise inzake architectuur, bouw en engineering, maar ook uitrusting en grondstoffen), toerisme (nieuwe musea, natuurpracht, uitbreiden luchthaven van Doha), onderwijs ('Education City'), gezondheidszorg (medische apparatuur, opleiding medisch personeel), veiligheid (toename veiligheidsprocedures) en voeding (minder afhankelijk van het buitenland).

Er is bijna geen werkloosheid. Officiële cijfers gewagen van 0,09%. Er is nood aan buitenlandse arbeidskrachten.

Qatar is één van de meest ontwikkelde landen in de regio op het vlak van gezondheidszorg en onderwijs, die voor alle inwoners gratis zijn. Het niveau is ook naar westerse normen, hoog te noemen. De Qatarese levensverwachting bij geboorte is 75 jaar. 89% van de Qatarese bevolking kan lezen en schrijven.

Qatar stond op de 33e plaats op de Human Development Index 2009 van de Verenigde Naties (VN).

2.3. *Buitenlandse handel*

Qatar staat positief ten opzichte van vrijhandel. Via zijn vrijhandelspolitiek wenst de regering de volgende doelen te bereiken: de promotie van economische groei, de versterking van de veerkracht en competitiviteit van de economie, diversificatie, de creatie van een goed investeringsklimaat en de versterking van de private sector en van zijn invloed op de economie. De belangrijkste elementen die Qatar daarbij wil hanteren zijn: de openstelling van de economie en handel, de reductie van tarieven en handelsbarrières in lijn met de engagementen, de diversificatie van de export, het verbeteren van de toegang tot de wereldmarkten in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en het tekenen van bilaterale samenwerkingsakkoorden.

Sinds 1997 is de handelsbalans positief. In 2008 voerde Qatar voor 56 miljard US dollar uit. Olie en gas zorgen voor bijna 90% van de uitvoer. De belangrijkste afnemers zijn Japan en Zuid-Korea. In 2006 verdrong Qatar Indonesië als belangrijkste leverancier van vloeibaar aardgas.

De invoer die 24,7 miljard US dollar bedroeg, bestaat vooral uit machines, voertuigen en transportmaterieel. Frankrijk, Japan, de Verenigde Staten, Italië en Duitsland zijn de belangrijkste leveranciers.

De Vlaamse uitvoer is sinds 2002 meer dan verviervoudigd. Aan de spectaculaire toename in 2005 werd in de daaropvolgende jaren een meer dan mooi verlengstuk gebreed. In 2006 werd de kaap van de 100 miljoen euro overschreden, en in 2007 bekleedde Qatar met een totaal van 140,7 miljoen euro de 64e plaats op de lijst van Vlaamse uitvoerbestemmingen. Het Vlaamse aandeel in de Belgische uitvoer bedraagt ongeveer 75%. Behalve vervoermaterieel en onedele metalen, kenden alle andere belangrijke sectoren een sterke tot zelfs spectaculaire vooruitgang. De grootste stijging was weggelegd voor chemische en farmaceutische producten (+ 243,91%), maar ook de uitvoer van dierlijke producten (+ 56,39%), optische- en precisie-instrumenten (+ 46,57 %) en machines en elektrisch materieel (+ 43,51%) kende een opvallende stijging. Laatstgenoemde sector was goed voor ruim 40% van de Vlaamse uitvoer.

De invoer uit Qatar is de jongste jaren fors toegenomen, maar de toename in 2007 was echt spectaculair. Met 505,3 miljoen euro – ruim viermaal zoveel als in 2006 – was Qatar opgerukt naar de 39e plaats als leverancier van Vlaanderen met een aandeel van 0,26% van de totale invoer. Er werd een exponentiële toename genoteerd van de import van minerale producten. Deze sector was meteen goed voor 88% van de totale Vlaamse invoer uit Qatar. Vlaanderen is verantwoordelijk voor meer dan 99% van de Belgische invoer.

Wat exporttransacties betreft, kent de NDD voor politieke risico's een score toe van 1 (op een schaal van 1 tot 7) voor kortlopend krediet en speciale transacties en van 2 voor middellang en langlopend krediet. Het commerciële risico krijgt een B (op een schaal van A tot C). Voor alle transacties kan de NDD in 'open account' dekking verlenen tegen politieke en commerciële risico's, dit wil zeggen zonder dat een bankgarantie vereist is en

zonder verdere bijzondere voorwaarden. De plafonds voor kortlopend krediet en speciale transacties zijn vastgesteld op 2.000 miljoen euro, die van middellang en langlopend krediet op 2.250 miljoen euro. Conform de OESO-regeling is de maximale aflossingstermijn voor transacties met middellang en langlopend krediet vastgesteld op tien jaar. Financieringen van concessionele aard zijn uitgesloten.

2.4. Buitenlandse investeringen

In oktober 2000 werd een wet uitgevaardigd inzake buitenlandse investeringen in economische activiteiten. Buitenlanders kunnen investeren als zij één of meer Qatarese partners hebben van wie het aandeel niet minder dan 51% van het kapitaal mag bedragen en als hun bedrijf opgericht is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen. Buitenlanders kunnen het volledige eigendomsrecht verwerven in bedrijven die werkzaam zijn in bepaalde sectoren als toerisme, landbouw, gezondheidszorg en onderwijs. Buitenlandse investeringen zijn niet mogelijk in het bankwezen, verzekeringsmaatschappijen, handelsagentschappen en vastgoed. Een besluit van de emir laat buitenlanders wel toe gronden te pachten in bepaalde delen van Doha. Het Ministerie van Financiën, Economie en Handel kan:

- buitenlandse investeerders vrijstellen van inkomensbelastingen voor een periode van hoogstens tien jaar en van belastingen op de winsten tijdens de eerste drie jaar van activiteit;
- een vrijstelling van exporttaksen en douanerechten verlenen voor de invoer van machines en uitrustingsgoederen die noodzakelijk zijn voor de oprichting van een bedrijf;
- een vrijstelling van douanerechten toekennen voor grondstoffen of halfafgewerkte producten die niet te vinden zijn in Qatar zelf.

In 2005 werd de wet geamendeerd waardoor buitenlandse investeerders tot 25% van de aandelen van Qatarese ondernemingen kunnen bezitten. Er werd ook een Investeringsdienst opgericht als onderdeel van de Hoge Raad voor Economische Zaken en Investeringszaken. Ten slotte werden investeringsvrije zones opgericht.

Het Qatar Investment Promotion Department (IPD) biedt kandidaat-investeerders informatie over het handelsklimaat, met inbegrip van investeringsprojecten, procedures van zakendoen en regeringsplannen.

Een aantal factoren speelt in het voordeel van Qatar op het vlak van investeringsbescherming. Zo is het verkeer van kapitaal, personen en goederen vrij en wordt geen enkele beperking opgelegd voor repatriëring van kapitaal en winsten. Bedrijven die zich in Qatar vestigen, zijn verzekerd van goedkope energie en kunnen ook profiteren van de beschikbaarheid van goed uitgeruste industriegebieden met allerhande faciliteiten. Vestiging kan in bepaalde gevallen in een semi-vrijhandelszone met een uniform invoertarief. Tot slot is de toekenning van werkvergunningen geregeld volgens een soepel regime.

Naast enorme investeringen in de gassector en in verwerkingsbedrijven van olie en gas, komt een aantal grote projecten aan de orde: infrastructuur (wegennet, havenbouw, hotels, sportinfrastructuur, nieuwe luchthaven, brug over zee naar Bahrein, ziekenhuizen, campussen van universiteiten), petrochemie, aluminium, meststoffen, omzetten van vloeibaar gas en ontzilting van zeewater. De diversificatie van de economie is in volle gang. Qatar heeft daarnaast de ambitie om, zoals de Verenigde Arabische Emiraten, een belangrijk toeristisch centrum te worden. De investeringen in infrastructuurwerken werden geraamd op 15 miljard US dollar tijdens het lopende vijfjarenplan (2005-2010) en er wordt een bedrag van 130 miljard US dollar naar voor geschoven voor het volgende vijfjarenplan (2011-2015). De investeringen openen perspectieven voor Vlaamse bedrijven. Een aantal bedrijven is trouwens reeds actief in Qatar.

De NDD kent voor directe investeringen een score toe van 2 voor oorlogsrisico's, het risico van onteigening en overheidsmaatregelen, en het transferrisico dat verbonden is aan de uitkering van dividenden of de repatriëring van het kapitaal. De NDD verzekert in Qatar tegen deze risico's afzonderlijk of in elke mogelijke combinatie. Elke aanvraag wordt van geval tot geval beslist op grond van een gedetailleerde analyse. Het Delcredereplafond voor investeringen is vastgelegd op 2.250 miljoen euro.

Op 1 juni 2009 waren bilaterale investeringsovereenkomsten met volgende landen in werking: Bosnië en Herzegovina (2009), China (2000), Duitsland (1999), Finland (2003), Frankrijk (2000), India (1999), Iran (2001), Italië (2004), Marokko (2001), Roemenië (1997), Wit Rusland (2004), Zuid-Korea (1999) en Zwitserland (2004).

2.5. *Mensenrechten*

De Grondwet waarborgt een aantal fundamentele rechten en hij verbiedt elke vorm van discriminatie. Uit Westers standpunt heeft de overheid een stevige greep op de vrijheid van meningsuiting en op het streven naar gelijkheid. In vergelijking met zijn buurlanden is de Qatarese maatschappij echter zeer open.

In 1999 voerde Qatar als eerste Golfstaat het vrouwenstemrecht in. In mei 2003 werd een vrouw benoemd tot minister van onderwijs en een andere werd aangesteld als vicevoorzitter van de Nationale Mensenrechtencommissie. Toch kunnen de vrouwen nog niet volledig genieten van gelijke kansen. De nieuwe Grondwet sluit vrouwen ook expliciet uit van troonsopvolging. Ook het geweld tegen vrouwen is nog niet uitgeroeid.

Ondanks kritiek op het ontbreken van transparantie bij overheidsaanbestedingen bekleedt Qatar de 22e plaats op de Transparency International 2009 Corruption Perceptions Index, met een score van 7 op 10.

2.6. *Buitenlands beleid*

Qatar volgt een onafhankelijke koers, gebaseerd op buitenlandse soevereiniteit en binnenlandse stabiliteit. Het land is lid van de VN en zijn organisaties, de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de Organisatie van petroleumexporterende landen (OPEC), het Internationaal Muntfonds (IMF) en de Wereldbank. Daarnaast maakt het land ook deel uit van regionale organisaties als de Gulf Cooperation Council (GCC) en de Arabische Liga.

In 2001 vormde Doha het decor voor de vierde ministeriële conferentie van de WTO. De zogenaamde Doha-ronde heeft als doel handelsbarrières op te heffen en vrije internationale handel mogelijk te maken.

In het begin van de jaren negentig zocht Qatar toenadering tot Iran en na het vredesakkoord van 1993 tussen Israël en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) was het de eerste Golfstaat die officieel diplomatieke betrekkingen aanknoopte met Israël. De emir treedt ook als bemiddelaar op om het conflict in het Midden-Oosten te helpen oplossen.

Sinds grensconflicten met Bahrein en Saoedi-Arabië opgelost werden, heeft Qatar geen problemen meer met zijn buurlanden. De betrekkingen met Saoedi-Arabië zijn verbeterd na de GCC-top die in december 2007 in Doha plaatsvond.

De Verenigde Staten, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn Qatars belangrijkste westerse partners. Zij verzekeren de veiligheid van Qatar en zijn zowel op economisch als op militair gebied manifest aanwezig. De Amerikaanse aanwezigheid nam toe nadat Qatar in 2001 het gebruik van een luchtmachtbasis toeliet. Het Amerikaanse militaire centrale

commando heeft een hoofdkwartier in Qatar. Daarnaast spelen ook Japan en Zuid-Korea als belangrijke handelspartners, een voorname rol.

De relaties met de Europese Unie (EU) verlopen in het kader van de GCC.

Betrekkingen tussen Vlaanderen/België en Qatar

België heeft een goede reputatie in Qatar. Het feit dat Eddy Merckx instaat voor de organisatie van de plaatselijke wielerronde speelt daarbij een rol.

Sinds april 2004 haalt Distrigas aardgas uit Qatar in plaats van uit Algerije.

In november 2006 bracht de emir van Qatar een officieel bezoek aan België waarbij onder andere de investeringsmogelijkheden tussen beide landen bekeken werden. De emir had bij die gelegenheid een ontmoeting met Belgische bedrijfsleiders. Er werd ook een ‘memorandum of understanding’ inzake energie ondertekend. Tenslotte werd de mogelijkheid onderzocht om een rechtstreekse luchtvaartverbinding tussen Brussel en Doha in te leggen.

Begin februari 2007 bracht de toenmalige minister-president van de Vlaamse Regering een bezoek aan Qatar. Hij besprak er onder meer de mogelijke samenwerking van de haven van Doha met de Antwerpse haven.

In november 2007 namen meer dan 100 Belgische bedrijven deel aan een prinselijke zending, waarbij de klemtoon lag op vier sectoren: de financiële sector, de sector petroleum, gas en petrochemie, de medische sector en de infrastructuur, met inbegrip van de markt van sportieve evenementen.

Verscheidene Belgische bedrijven zijn trouwens actief in Qatar. Zo sleepte het baggerbedrijf DEME in december 2004 een contract in de wacht voor de aanleg van de nieuwe luchthaven in Doha. De baggergroep Jan De Nul kreeg in november 2005 samen met het Nederlandse Boskalis een contract voor de aanleg van een LNG-haven. Daarnaast kunnen nog Barco, Besix, Ecuhold, TotalElfina, Dredging en Basse Sambre vermeld worden. Ook een aantal kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) is actief in Qatar.

II. SPECIFIEKE TOELICHTING BIJ DE OVEREENKOMST MET QATAR

1. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verschillende overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen, die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Voor de Vlaamse overheid vormde een investeringsovereenkomst met Qatar geen onmiddellijke prioriteit. Er werd dan ook vanuit de Vlaamse overheid niet rechtstreeks deelgenomen aan de onderhandelingen, maar er werd volmacht gegeven aan de onderhandelaar van de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken om mede namens Vlaanderen te onderhandelen.

Een eerste onderhandelingsronde tussen vertegenwoordigers van de BLEU en Qatar vond plaats in Doha van 7 tot 9 december 2003. Er werd een akkoord bereikt over de meeste punten, maar er was geen overeenstemming over de milieu- en arbeidsclausules, enerzijds, en over de geschillenregeling tussen een overeenkomstsluitende partij en een investeerder van de andere partij, anderzijds. Na afloop van de tweede onderhandelingsronde die op 6 maart 2006 in Doha plaatsvond, werd de geamendeerde ontwerpovereenkomst geparafeerd.

Nadat de aanvankelijk geplande ondertekening afgelast werd, vond op 15 en 16 januari 2007 in Brussel een derde onderhandelingsronde plaats op basis van de aangepaste BLEU-typetekst. De Qatari dienden een voorstel in tot amendering van 4 artikelen. Uiteindelijk werden de artikelen 1.2.b en 15.2 gewijzigd. Op verzoek van de BLEU-delegatie werden de preambule en de slotformule aangepast aan de realiteit in die zin dat er gesproken wordt van het Koninkrijk België, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Groothertogdom Luxemburg en niet van hun regeringen.

De overeenkomst werd op 6 november 2007 ondertekend in Doha. De toenmalige Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel ondertekende voor het Vlaamse Gewest. Het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hadden machtiging tot ondertekening verleend aan de toenmalige federale minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid. De ondertekening gebeurde niet voor alle versies op een correcte manier, zodat zij ‘ad dif-féré’ moest hernomen worden. De FOD Buitenlandse Zaken bezorgde de ondertekende verdragsteksten pas op 30 januari 2009.

De overeenkomst werd opgemaakt in het Nederlands, het Frans, het Arabisch en het Engels. De Engelse versie is doorslaggevend bij een geschil over de interpretatie ervan.

2. Inhoud van de overeenkomst

De onderhandelingen vonden plaats op basis van de BLEU-typetekst die op dat ogenblik gehanteerd werd. De Qatari hadden geen problemen met de meeste clausules van de typetekst. Zij werden zonder veel discussie aanvaard of maakten het voorwerp uit van een kleine tekstaanpassing. De milieu- en arbeidsclausules werden aanvankelijk geweigerd door de Qatarese delegatie. Zij dienden bestudeerd te worden door het Ministerie van Werkgelegenheid en door het agentschap belast met milieuproblemen. Uiteindelijk werden beide clausules tijdens de tweede onderhandelingsronde integraal aanvaard.

De BLEU-typetekst

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst.

Die zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat. Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De bescherming komt tot uiting in een bepaling van niet-discriminatie en het artikel dat stelt dat de investeerders de behandeling genieten van meest begunstigde natie. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

De overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die een hoge graad van milieubescherming biedt, en die arbeidsnormen vastlegt in overeenstemming met de internationaal erkende rechten van werknemers. Zij moeten die wetgeving stelselmatig verbeteren.

Elke maatregel van onteigening of nationalisatie wordt verboden, tenzij voor het openbare nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan

op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoir is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen kunnen vrij gebeuren, waarbij de vrije transfer als principe geldt.

Er is een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van haar eigen investeerders, indien die partij of instelling schadevergoeding uitbetaald heeft aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Een vraagstuk betreffende investeringen dat geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, geeft de investeerders van de andere partij de mogelijkheid om aanspraak te maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

De bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, worden bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De procedure wordt geschetst voor de regeling van geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij, enerzijds, en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze overeenkomst, anderzijds.

De overeenkomstsluitende partijen moeten een transparante wet- en regelgeving opstellen, en met elkaar overleggen over de toepassing of de interpretatie van de overeenkomst.

Investerings die aan de overeenkomst voorafgegaan zijn, worden gelijk gesteld met investeringen die na de inwerkingtreding ervan gedaan zijn. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

De typeovereenkomst treedt in werking een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zonder voorafgaande opzegging telkens stilzwijgend verlengd wordt met dezelfde termijn.

Vergelijking van de tekst van de overeenkomst met de BLEU-typetekst

De verschillen tussen de tekst van de overeenkomst en de toenmalige BLEU-typetekst worden hierna beschreven.

Zoals hoger vermeld zijn de verdragsluitende partijen enerzijds het Koninkrijk België, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, evenals het Groothertogdom Luxemburg (en niet hun respectieve regering, zoals toen gebruikelijk was), en de Regering van de Staat Qatar.

In artikel 1 (begripsomschrijvingen) wordt ‘vennootschappen’ omschreven als elke rechtspersoon, waaronder de regering en overheidsorganen, ondernemingen, vennootschappen, bedrijven of bedrijfsverbanden, die zijn opgericht in overeenstemming met de wetgeving van het Koninkrijk België of het Groothertogdom Luxemburg of van de Staat Qatar. De zinsnede “met inbegrip van minderheidsdeelnemingen dan wel onrechtstreekse deelnemingen” is weggelaten in de zin over aandelen, maatschappelijke aandelen en alle andere vormen van deelneming.

In paragraaf 4 is, zoals gebruikelijk, een aparte definitie gegeven van het grondgebied van enerzijds België en Luxemburg, en anderzijds Qatar.

In de paragrafen 5 en 6 (definitie van ‘milieuwetgeving’, respectievelijk ‘arbeidswetgeving’), is sprake van “de wet- en regelgeving van de overeenkomstsluitende partijen”.

In artikel 4 (nationale behandeling en meestbegunstigingsbehandeling in plaats van nationale behandeling en meest begunstigde natie) werd paragraaf 1 van de BLEU-typetekst opgesplitst in twee paragrafen die anders geformuleerd werden. De nieuwe bepalingen sluiten beter aan bij de Qatarese modeltekst, maar in wezen hebben zij dezelfde inhoud.

In artikel 8 (transfers) werd paragraaf 3 vervangen door de Qatarese tekst. Er wordt gesteld dat de overmaking van deviezen gebeurt in de munt waarin de investering aanvankelijk gedaan is of in een andere inwisselbare munt. De overmaking geschiedt tegen de wisselkoers die op de datum van overmaking van toepassing is.

Paragraaf 1 van artikel 12 (regeling van geschillen tussen een overeenkomstsluitende partij en een investeerder van de andere overeenkomstsluitende partij) wordt vervangen door de kortere en meer precieze Qatarese tekst. Daarin staat dat gestreefd wordt naar een regeling in der minne. Paragraaf 3.b over internationale arbitrage werd vervangen door een up-to-date Qatarese tekst. Het scheidsgerecht van de Internationale Kamer van Koophandel in Parijs en van het Instituut voor Arbitrage van de Kamer van Koophandel in Stockholm werden niet weerhouden als geschillenbeslechtinginstanties. Op verzoek van Qatar werd een nieuwe paragraaf 4 ingelast die in detail de oprichting en de werking van een “scheidsgerecht ad hoc” omschrijft.

In paragraaf 5 van artikel 13 (geschillen tussen de overeenkomstsluitende partijen betreffende de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst) werd grotendeels de formulering uit de Qatarese typetekst opgenomen. Het scheidsgerecht kan in zijn uitspraak bepalen dat een partij een hoger aandeel in de kosten moet dragen.

In artikel 15 (inwerkingtreding en duur) wordt paragraaf 2 vervangen. Er wordt gesteld dat, onverminderd haar beëindiging, de overeenkomst van kracht blijft voor een periode van nog eens tien jaar, vanaf de datum van beëindiging, voor investeringen die gedaan of verworven werden vóór de datum van beëindiging.

3. Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV)

De SARiV opteerde ervoor om één advies uit te brengen over de BLEU-investeringsovereenkomsten met respectievelijk Qatar, Oman en Colombia, dit gezien de gelijkaardige problematiek die aan de drie overeenkomsten ten grondslag ligt.

In zijn advies van 15 juni 2009 (referte 2009/17) concentreerde de SARiV zich hoofdzakelijk op een aantal elementen die de Vlaamse Regering in acht kan nemen met het oog op het onderhandelen en goedkeuren van soortgelijke verdragen. De SARiV betreurt dat zijn advies pas gevraagd wordt in een laat stadium.

De SARiV spoort de Vlaamse overheid aan om:

- een visienota te ontwikkelen, dit naar analogie met de nota aan de Vlaamse Regering betreffende het gemeenschappelijke handelsbeleid van de EU;
- een grondige denkoefening te maken inzake het evenwicht tussen de bescherming van investeerders en andere legitieme openbare belangen, en eventueel voorstellen voor te leggen aan de federale overheid en de andere gewesten om zo nodig in overleg met Luxemburg, de BLEU-typetekst aan te passen;

- van het Belgische EU-voorzitterschap gebruik te maken om de milieu- en arbeidsclausules op de agenda te plaatsen, in het licht van de eventuele inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon; de SARiV pleit in dit verband voor een globaal Europees kader;
- oog te hebben voor de transparantie en inspraak in de BLEU-investeringsovereenkomsten.

De Vlaamse Regering hecht bijzonder belang aan een zo breed mogelijke toepassing in de wereld van fundamentele arbeids- en milieunormen. In alle BLEU-investeringsovereenkomsten ijvert de Vlaamse Regering voor de opname van een verwijzing naar de fundamentele arbeids- en milieunormen.

Door de inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon is de EU exclusief bevoegd voor het sluiten van investeringsovereenkomsten. De Europese Commissie, die het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU uitvoert en dus dergelijke investeringsovereenkomsten zal onderhandelen, zal binnenkort een regelgevend kader voorstellen dat de geldigheid van de bestaande bilaterale investeringsakkoorden waarborgt, en de lidstaten toelaat om binnen een overgangperiode hun lopende procedures en onderhandelingen af te ronden.

4. Advies van de Raad van State

In zijn advies van 11 augustus 2006 (referte 47.056/1/V) maakte de Raad van State geen opmerkingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

VOORONTWERP

Ontwerp van decreet houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid en de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme,
Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Patricia CEYSENS

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 23 april 2010.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS